

6.2 Častejšie sa vyskytovali chyby pri skloňovaní (spojené s častou zámenou rodu, prejavujúcou sa výrazne na adjektívnych tvaroch), napr *d'aleko od internáte* namiesto *d'aleko od internátu*, *dobrý možnosť* namiesto *dobrá možnosť*, *slovensky gymnázium* namiesto *slovenské gymnázium*, *v základnom škole* namiesto *v základnej škole*, alebo *Máme aj kino*, *v ktorých hrajú rozličné filmy* (namiesto *v ktorom hrajú rozličné filmy*) Niekedy mala byť súčasťou konštrukcie predložka, napr *Prvej a druhej triede sme dostali veľmi dobrú učiteľku* (namiesto *V prvej a druhej triede*) Inokedy bola zase použitá nesprávna predložka *Nedávno postavili našu školu*, *v ktorej z tohto roka máme možnosť učiť sa po slovensky* (namiesto *v ktorej máme od tohto roka možnosť*).

6.3 Pri časovaní slovies sa tiež vyskytli chyby v čísle a v rode, napr *Aj môj pes má dobrý čuch, aký má* (namiesto *maju*) *ostatné psy* *Stary otec sa ma spýtal, prečo neučil* (namiesto *som sa neučila*) *slovenský jazyk Rozšíril* (namiesto *rozšírila*) *by sa moja slovná zásoba*

7.1 Z dostupných výskumov chýb v písaných prejavoch slovenských študentov vyplýva, že chyby v ich textoch majú inú štruktúru ako u maďarských vysokoškolačok J Štefanovič (1967) zistil na 2 stupni základnej školy v 200 slohových prácach 960 chýb, pričom pravopisné chyby tvorili až 91,5 % všetkých chýb, chyby morfológického rázu 2,5 % a chyby syntaktického a štylistického rázu 6,0 % Odlišná štruktúra chýb v písaných prejavoch maďarských vysokoškolačok súvisí so skutočnosťou, že sa učia slovenčinu ako cudzí jazyk

7.2 Analýza chýb v písaných prejavoch maďarských vysokoškolačok ukázala relatívne lepšie znalosti slovenského pravopisu Robili však veľa chýb morfológického, syntaktického a štylistického rázu Tieto typy chýb súvisia jednak s neexistenciou, resp s odlišnosťou jednotlivých jazykových javov v maďarčine a s interferenciou z maďarského jazykového systému, jednak s menšou rutinou pri písaní slohových úloh v slovenčine

7.3 Štruktúra chýb v písaných prejavoch maďarských vysokoškolačok študujúcich slovenčinu nám súčasne odkryla neuralgické miesta slovenského pravopisu a jazykového systému slovenčiny pre maďarské študentky Na základe týchto informácií môžeme tiež hľadať cesty, ako tieto typy chýb postupne odstraňovať

7.4 Menšiu časť chýb tvorili pravopisné chyby a chyby morfológického rázu Pri ich odstraňovaní je potrebné sa zamerať hlavne na tie javy v slovenčine, ktoré sa v maďarčine nenachádzajú alebo ich maďarčina systémovo inak stvárňuje

Pri príprave maďarských študentiek je nevyhnutné sa opätovne sústrediť na kvantitu samohlások, na interpunkčné znamienka, najmä na čiarku, na písanie veľkých a malých písmen, na písanie *í/y*, ďalej na skloňovanie pod-

statných a prídavných mien mužského, ženského a stredného rodu a na časovanie slovies Chyby vymenovaných okruhov možno postupne odstraňovať na základe teoretického osvojovania danej problematiky Tieto javy je potom potrebné následne precvičovať v rámci nácvichných a kontrolných diktátov Potrebné je tiež vysvetľovať chyby, ktoré vznikajú na základe interferencie maďarčiny so slovenčinou

7.5 Väčšiu časť tvorili chyby syntaktického a štylistického rázu ako nesprávny slovosled, chýbanie alebo nadbytočné používanie nejakého slova/slov, neobratné až nenáležité formulovanie myšlienky vo vete a používanie nespisovných a nevhodných výrazov

Chyby syntaktického a štylistického rázu sa odstraňujú pomerne ťažko, pretože používateľ jazyka musí mať jazykové javy nielen naučené, ale musí ich aj vedieť náležite používať Tento typ chýb môžeme odstrániť predovšetkým na základe dlhodobej ústnej i písomnej komunikácie v prostredí, kde každodenne funguje používaný jazyk

Literatúra

FURDÍK, J O porovnávanom výskume slovenčiny a maďarčiny In *Studia Academica Slovaca* 5 Bratislava 1976, s 83—97

ŠTEFANOVIČ, J Osvojovanie pravopisu 1 vyd Bratislava, SPN 1967 180 s

Kontextuálna podmienenosť interpretácie modálnych slovies

Miroslav Popper

Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV, Bratislava

I. Úvod

Prístupy založené na modelovaní verbálnej komunikácie zasahujú minimálne do štyroch vedných disciplín jazykovedy, filozofie, umelej inteligencie a psychológie Na základe analýz základných teoreticko-metodologických poznatkov oblastí uvedených disciplín zaoberajúcich sa formalizáciou verbálnej komunikácie sme prišli k záveru, že na adekvátnu interpretáciu komunikovaného je nevyhnutné určiť intencie komunikujúcich (pozri napr Green, 1989, Austin, 1992, Minsky, 1988, Johnson—Laird, 1988) Tie sa dajú najprimeranejšie charakterizovať psychologickými kategóriami postojov a vôľ, ktorých korelátom je v lingvistike oblasť modálnosti — predovšetkým vôľovej, vyjadrovanej najmä modálnymi slovesami Preto sme sa zamerali na ich skúmanie